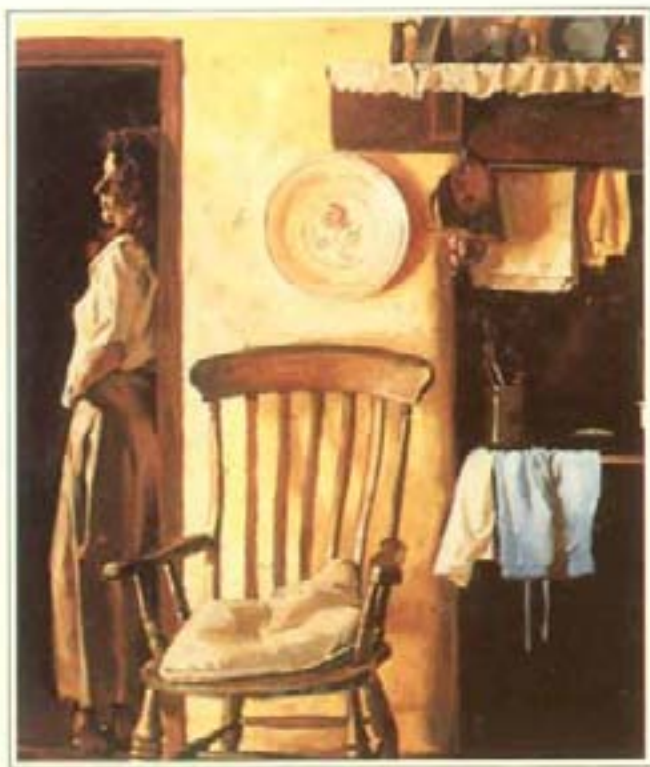

Amy Tan
MUTFAK
TANRISI

İngilizce aslından
çeviren
IRIS KANTEMİR

Amy Tan
MUTFAK
TANRISI

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

ISBN 975-510-688-X

© Kesim Ajans / Sandra Dijkstara /
Can Yayınları Ltd. Şti. (1993)

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Eko Basımında basıldı ve ciltlendi. (1996)
Dizgi: Gülşay Altunkaynak

Amy Tan
MUTFAK
TANRISI

Türkçesi
İRİS KANTEMİR

ROMAN

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

Özgün adı
The Kitchen God's Wife

California'da doğan genç yazar *Amy Tan*, San Jose Devlet Üniversitesinde dil eğitimi gördü. Çeşitli dergilerde makaleleri ve kurmaca yazıları çıktı. İlk kitabı olan *The Joy Luck Club* (Talih Kuşu) ile Amerika'da üç ödül aldı. *Amy Tan*, eşi Lou DeMattei ile birlikte San Francisco'da oturmaktadır.

ANNEM, DAISY TAN'E,
VE
ANNEMİN, BABAM JOHN (1914-1968)
VE ERKEK KARDEŞİM PETER (1950-1967)
İLE İLGİLİ ANILARINA
SEVGİ VE SAYGIYLA

Bu kitabın öteki anneleri, Sandra Dijkstra'ya,
Molly Giles'a ve Faith Sale'e de teşekkür borçluyum.
Bir yazar olarak sizin öğütlerinizden ve bilgeliğinizden
yararlanmak benim için büyük bir şans.
Bir arkadaşınız olmak büyük mutluluk.
Robert Foothorap, Gretchen Schields, Lou DeMattei'ye de
gönülden teşekkürler, bu kitabın asıl malzemesi olan
sıcak sevgi, mizah ve lokantalardan eve taşıdıkları
Çin yemekleri için.

TANRILARIN DÜKKÂNI

Annem ne zaman benimle konuşmaya başlasa, söze sanki bir tartışmanın ortasındaymişiz gibi girer.

Geçen hafta telefon ettiğinde, "Pearl, şey, gitmemiz gerekli, başka çaremiz yok," dedi. Ancak birkaç dakika sonra bana neden telefon ettiğini öğrendim. Helen Teyze, bütün aileyi kuzenimiz Bao-bao'nun nişanına davet etmişti.

'Bütün aile,' Kwonglar ve Louieler demektir. Kwong Ailesi, Helen Teyze, Henry Amca, Mary, Frank ve Bao-bao'dan oluşur. Bugünlerde Louieler denince de akla yalnızca annem ve ben geliyoruz, çünkü babam öldü, erkek kardeşim Samuel de New Jersey'de oturuyor. Kendimi bildim bileli, Kwonglarla yalnızca hısıml olmamıza ve aramızda hiçbir kan bağı bulunmamasına karşın bize hep aynı aile gözüyle bakılır. Helen Teyzenin, ben doğmadan çok önce ölmüş olan ilk kocası, annemin erkek kardeşiydi.

Bir de aslında adı Roger olan kuzenim, Bao-bao var. Herkes ona bekleğinde Bao-bao derdi, çünkü Bao-bao 'değerli bebek' demek. Daha sonraları onu böyle çağırmayı sürdürdük. Bunun nedeni teyzemle eniştem kapıdan girdikleri an yaygarayı basan, bizim onu azarladığımızı ileri süren sulugözün biri olmasıydı. Artık otuz bir yaşına geldi, ama biz hâlâ ona bao-bao gözüyle bakıyor, onu kızdırıyoruz.

"Bao-bao mu? Nişan töreni yapmayı mı düşünüyor? Bu onun üçüncü evliliği olacak," dedim.

"Bu dördüncü nişanı," dedi annem. "Bundan öncekini evlenmeden bozdu. Hediyesini bile yollamıştık. Tabii Helen buna nişan demiyor, Mary için yapılan büyük bir aile toplantısı, diyor."

"Mary mi geliyor?" diye sordum. Mary ile kuzen olmanın ötesinde bir geçmişimiz vardır. Mary, kocam Phil Brant'ın tıp fakültesinden arkadaşı olan Doug Cheu'yla evli. Aslında beni on altı yıl önce kocamla tanıştıran da o.

Annem, "Evet, çocukları ve kocasıyla birlikte geliyor," dedi. "Önümüzdeki hafta Los Angeles'tan uçuyorlar. Özel indirimden bile yararlanamıyorlar. Tam bilet almaları gerekiyor, düşünebiliyor musun?" dedi. Bir bahane bulmaya çalışarak, "Önümüzdeki hafta mı?" dedim. "Planlarımızı değiştiremeyiz. Geç haber verdiler. Biz..." Annem, "Helen Teyze seni de bekliyor. Water Dragon Lokantasında büyük bir yemek verilecek. Gitmezsen masalardan birinin yarısı boş kalır," dedi.

Zaten oldukça kısa boylu, şişman olan Helen Teyzenin nasıl ezilip büzüleceğini gözümün önüne geldi. "Başka kimler geliyor?" diye sordum.

"Bir sürü önemli kişi," diye yanıtladı annem. 'Önemli' sözcüğünü sevmediği insanlardan söz ediyormuş gibi vurgulamıştı. "Bao-bao'nun da yeni nişanlısıyla orada olacağını tabii herkese söylüyor. Herkes de 'Nişanlı mı? Bao-bao'nun yeni nişanlısı mı var?' diye soruyor. O zaman da Helen, 'Ah, tabii unuttum. Büyük bir sürpriz olacaktı. Kimseye söylemeyeceğiniziz söz verin,' diye yanıt veriyor." Annem, burun kıvrarak, "Böylece herkesin bu işten haberi oluyor," dedi. "Senin de bir hediye alman gerek. Sürpriz olacak tabii. Son kez ne almıştın?"

"Bao-bao ve o kolejli kız için mi? Galiba bir şekerlikti."

"Ayrıldıklarında geri yolladı mı?"

"Galiba yollamadı. Anımsamıyorum."

"Gördün mü? Kwonglar böyledir işte. Bu kez fazla para harcam."

Yemekten iki gün önce annem yine aradı. Sanki kabahat bendeymiş gibi, "Görüyor musun? Artık yapacak bir şey yok," dedi. Ondan sonra da büyük teyzemin doksan yedi yaşında öldüğünü haber verdi. Bu habere şaşardım, zaten onu yıllar önce öldü sanıyordum.

"Sana güzel şeyler bıraktı," dedi annem. "Bu hafta sonu gelip alabilirsin."

Büyük Teyze Du, aslında Helen'in akrabasıydı. Babasının üvey kızkardeşi ya da onun gibi bir şeydi. Oysa her zaman Büyük Teyzeye bakanın annem olduğunu anımsıyorum. Her hafta çöpü-

nü kapının önüne çıkarır, ne zaman 'Bir milyon dolar kazanın' yazılı sözcüklerinin yanında adının yazılı olduğu bir ilan gelse, hemen kâğıda kaleme sarılıp o dergiye abone olmaya kalkışmasını engellemeye çalışırdı. Büyük teyzenin doğal bitkilerden yapıma ilaçlarının parasını ödemek için de Medi-Cal'e sürekli başvuran da oydu.

Annem, bana yıllarca, bu işleri Helen'in değil de kendisinin yaptığından yakınmıştı. 'Helen, lafını bile etmiyor,' derdi. Sonra bir gün, galiba bundan on yıl önceydi, 'Neden Helen Teyze'ye derdini söylemiyorsun da, sürekli yakınıyorsun?' diye kestirip attım. Böyle söylememi Paul öğütlemişti. Annemin doğru olanı yapabilmesi, onu mutsuz eden şeyin ne olduğunu anlaması için en mantıklı yol da buydu.

Oysa bunu söylediğimde annem, hiç sesini çıkarmadan bana boş gözlerle baktı ve o günden sonra da bir daha yakınmadı. Daha doğrusu benimle iki ay kadar konuşmadı. Konuşmaya başladıktan sonra da Büyük Teyze Du'ya hiç değinmedi bile. Galiba bu nedenle büyük teyze Du'nun çoktan öldüğünü sanıyordum.

Haberi duyunca put kesilmiş, şaşırmış gibi yapmaya çalışarak, "Nasıl olmuş? Kalp krizi mi?" diye sordum. Annem, "Hayır, otobüs," diye yanıtladı.

Demek ki büyük teyzenin sağlığı, sonuna kadar gayet iyiydi. California otobüsünde giderlerken, şoför, annemin 'çılgın yeni yetmelerin fişekleri' dediği yarı arabasına çarpmamak için yana savrulup durak levhasını taşıyan direğe bindirince büyük teyze öne doğru fırlayıp koltukların arasındaki koridora düşmüş. Annem tabii hemen hastaneye, onu ziyarete koymuş. Doktorlar, olağan çürükler dışında bir şey bulamamışlar. Ama büyük teyze, zaten bildiği bir şeyi doktorların anlaması için bekleyemeyeceğini söyleyip anneme vasiyetini yazdırmış. Otuz yıllık budaklı kanepeyi ya da siyah-beyaz televizyonu kime bırakacağı gibi şeyleri. O gece geç vakit, çarpma sonucu beyninde meydana gelen anlaşılmaz bir hasar yüzünden ölmüş. Helen ertesi gün onu ziyaret etmeyi tasarlıyormuş, ama çok geç kalmış.

Annem, Bao-bao Roger'ın, 'Dava etmeliyiz. Bir milyon dolar istemeliyiz,' dediğini aktardı. "Düşünebiliyor musun? İnsan, böyle düşünür mü? Büyük teyzenin öldüğünü öğrendiğimizde hiç ağlamadı. Yalnızca büyük teyzenin ölüsünün sırtından para kazanmak istiyor. Ona da iki tane lamba bıraktığını neden söyleyeyim? Belki de söylemeyi unuturum, olur biter," dedi.

Sonra biraz duraksadı ve, "İyi bir hanımdı. Şimdiden on dört çelenk etti. Tabii herkese yüzde yirmi indirim yapıyoruz," diye fışıldadı.

Annem'le Helen Teyze, Çin Mahallesiindeki Rose Sokağında Ding Ho Çiçek Evinin sahibidirler. Bu işi yapmaya, bundan yirmi beş yıl önce babam öldüğünde ve Helen Teyze işten kovulduğunda karar vermişlerdi. Galiba bu çiçek evi bir anlamda, felaketlerin yerini alacak bir düş olmuştur onlar için.

Annem, babamın yardımcı rahip olarak görev yaptığı Birinci Çin Baptist Kilisesinin yaptığı yardımı, Helen Teyze de çiçekçiliği öğrendiği başka bir dükkânda çalışırken biriktirdiği parayı kullandı. Kaybettiği iş de o dükkânındaki işiydi. Helen Teyze, 'çok dürüst' olduğu için kovulduğunu söyleyerek açıklamıştı nedenini. Oysa annem, Helen Teyzenin, müşterileri fazla para harcamasınlar diye en ucuz buketleri almaya zorladığından kuşkulanıyordu.

Phil, Sen Jose'deki evimizden kalkıp hafta sonu futbol trafiği nedeniyle daha da zorlaşacak gidiş-geliş yüz altmış kilometrelik bir yol yaparak San Francisco'ya gideceğimizi duyunca, "Çinli bir aileye karıştığım bazen pişman oluyorum," dedi. On beş yıl içinde annemi gerçekten sevmeye başlamasına karşın, hâlâ annemin isteklerinden bunalıyor. Hafta sonunu, yani hastaneye gitmediği günleri büyük aileyle birlikte geçirmek onun hoşlanacağı bir şey değil kesinlikle.

Dalgın dalgın, "Gitmemiz gerektiğine emin misin?" diye sordu. Kucağındaki bilgisayara az önce yüklediği bir programla oynuyordu. Bir tuşa bastı. Sonra da ekrana doğru, "Yaş!" diye bağırıp ellerini çırptı. Phil, kırk üç yaşında, tel tel beyazlanmaya yüz tutmuş saçlarıyla çoğu kişide ilk anda kendi halinde, gururlu bir insan izlenimi yaratır. Ama o anda oyuncak savaş gemisiyle oynayan küçük bir çocuğun yapmacıksız içtenliğine kapılmıştı.

O anda ben de elimdeki gazetenin iş ilanlarını inceler gibi yaparak, onun kadar meşgul görünmeye çalıştım. Üç ay önce, okul bölgesinin, konuşma ve dil bozuklukları klinik hekimliğine atanmıştım. İşimden genelde hoşnuttum, ama yine de gizliden gizliye daha iyi olanakları kaçırdığım duygusuna kapılmıştım. Bu düşüncüyü kafama sokan da annemdi. Aynı iş için başvuran öteki iki adaya karşılık benim işe alındığımı açıklar açıklamaz annem, 'İki mi? Bu işe yalnızca iki kişi mi başvurmuş?' demişti.

O anda Phil, başını bilgisayarından kaldırıp kaygıyla bana baktı. Ne düşündüğünü biliyordum, 'tıbbi durum' dediğimiz ve beni henüz hareket edemeyecek hale getirmeyen, ama çabuk yorulmama neden olan şu skleroz hastalığını düşünüyordu. "Yorucu bir hafta sonu olacak," dedi. "Ayrıca kuzenin Bao-bao'ya dayanmadığını sanıyordum. Üstelik Mary de oradaymış. Amma iş!"

"Hımm."

"Bu işten kurtulamaz mısın?"

"I-hh!"

İçini çekti, böylece konuşma sona ermiş oldu. Evli olduğumuz yıllar boyunca görev saydığım aile konusunu fazla kurcalamamayı öğrenmiştik. Bir zamanlar en büyük tartışma konumuzdu. O zamanlar Phil, kendimi aşırı korku ve suçluluk duygusuna kaptırdığını söylerdi. Ben de ona bencil olduğunu söyleyerek karşı çıkar, insanın hayatta bazen zor, tatsız şeyler yapmak zorunda kaldığını söylerdim. Bunun üzerine o da, gitmemizin tek nedeninin beni başka seçeneğim olmadığını düşünmeye alıştırdıklarını, benim de onu böyle düşünmeye zorladığımı söylerdi. Bir süre sonra ilk çocuğumuz Tessa doğdu. Bir yıl sonra da hastalığımı teşhis edildi. Tartışmalarımızın türü değişti. Belki Phil, çocuğa ve bana ya da en azından sağlık durumuma karşı görev duygusu geliştirmeye başladığı için bireysel seçenekler arasındaki felsefi farklılıklarla ilgili, inadım inat savunmalara girmez olduk. Böylece bireysel seçim konusu içinden çıkılması güç bir konu haline geldi, sigara içmek, hayvanları etleri için, filleri dişleri için öldürmek konuları gibi gündemden düşene kadar taşınması gereken bir yük.

Bugünlerde artık daha önemsiz ayrıntılar üzerinde tartışır olduk. Örneğin, Tessa'nın yarım saat daha fazla televizyon seyretme isteğine benim razı oluşumu tartışıyoruz, genel olarak disiplin anlayışlarımızdaki farkı değil. Çoğu zaman da sonunda birbirimizin görüşlerini kabul ediyoruz. Belki de birçok anlaşmazlığın sonunun nereye vardığını bildiğimiz için biraz çabuk yapıyoruz bunu.

Daha rahat bir yaşam tarzı bu, ne kadar kolaylaştırabilirsek o kadar kolaylaştırdık yaşamımızı. Oysa bu beni zaman zaman rahatsız ediyor. Phil'in tartışma çıkardığı, benim de kendimi savunduğum, haklı olduğuma hiç olmazsa kendi kendimi inandırdığım eski günlere dönmeyi arzuluyorum. Öte yandan, bugünlerde -örneğin, bugün olduğu gibi- aile zorunluluklarına neden karşı çıkmadığımdan pek emin değilim. Bugünlerde görevlerden sıkılmaya baş-

ladım, ama bunu Phil'e hiçbir zaman itiraf etmem. Kwongları, özellikle de Mary'yi görmeye can atıyor değilim. Annemle ne zaman birlikte olsam sanki mayın tarlasında yürür gibiyim.

Ya Phil'e karşı suçluluk duyduğumdan ya da kendime kızdığımдан şöyle bir şey yaptım: Ertesi güne kadar bekledim, Phil'e, büyük teyze Du'nun cenazesine katılmak için gece de orada kalmamız gerektiğini söyledim.

Phil'le birlikte, o hafta sonunda, telaş olmasın diye kente erkenden gitmeyi, olabilirse kızları hayvanat bahçesine götürmeyi tasarlamıştık. Bir gün önce annemle aramızda nerede kalacağımızla ilgili sınırlı bir tartışma geçmişti.

Phil, anneme telefonda söz geçirmeye çalışarak, "Çok düşüncelisin Winnie, ama biz otelde yer ayırttuk bile," demişti. Paralelden dinlerken telefonu onun etmesini, bir özür uydurmasını istediğime çok memnundum. "Hangi otel bu?" diye sormuştu annem. "Travelodge" diye uydurdu Phil. Aslında Hyatt'ta yer ayrılmıştı.

"Ay, çok pahalı," diye sözünü bağladı annem. "Neden o kadar para harcayasınız ki? Bende kalırsınız. Bir sürü oda var."

Phil kibarca reddediyordu. "Hayır, olmaz. Size zahmet olur. Gerçekten." "Kime zahmet olurmuş?" dedi annem.

Böylece şu anda Phil, bir zamanlar erkek kardeşime ait olan odaya kızları yerleştirmekle meşgul. Ne zaman bir tıp toplantısına gitsen burada kalırlar. Aslında bazen bir tıp toplantısı var, deriz, ama eve döner, kızlar ayağımızın altında dolayırken yapamadığımız evle ilgili işleri yaparız.

Phil, sekiz yaşındaki Tessa'nın çift kişilik yatakta, üç yaşındaki Cleo'nun da açılır kapanır olanda yatmasına karar vermişti.

"Yatakta yatma sırası bende," diyor Cleo. "Ha-bu böyle dedi."

"Ama Cleo, sen açılır kapanır yatağı seviyorsun," diye Tessa onu kandırmaya çalışıyor.

Cleo da gelip onu kurtarması için 'Ha-bu' dedikleri annemi çağırıyor. "Ha-bu!"

Phil'le ben hâlâ eski eşyalarla tıka basa dolu eski odamda kalıyoruz. Evlendiğimden beri ben burada kalmadım. Eskisine oranla her şeyin aşırı temiz olmasının dışında, ağır ayakları ve iskeleti olan çift kişilik yatağı, yuvarlak aynalı, dışbudak, meşe, sedef kakmalı tuvalet masasıyla oda, genç kızlık zamanımdaki gibi. Bu tuvalet masasından o zamanlar o denli nefret etmem tuhaf. Oysa şimdi

gözüne hiç de fena görünmüyor. *Art Deco*. Acaba annem, almama izin verir mi?

Başparmak yerlerinde birer delik açılmış eski Çin işi terlikleri mi yatağın altına koymuş olduğumu ayırmadım. Yirmi yıl sonra gerekir belki diye hiçbir şey atılmaz. Büyük bir olasılıkla Tessa ve Cleo, dolabı altüst edip eski oyuncaklar, ıvır zıvır arasında işe yarar birşeyler aramışlar. Terliklerin çevresine bebek giysileri, elmas taklidi bir taş ve üzerinde 'benim gizli hazinem' yazılı plastik, pembe bir kutu saçılmış. Altıncı sınıftayken yaptığım ve üzerine boncukla, adım olan 'PEARL' yazılı, saçma sapan Hollywood tipi yıldızı bile yeniden kapaşa asmışlar.

Phil, aptallaşmış gibi, "Vay canına. Burası, Travelodge'da kalmaya bin basar," diyor. Poposuna bir tane indiriyorum. Yatağın üzerinde duran, renkleri uyuşmayan konuk havlu takımlarını okşuyor. Bu havlular, ailemiz Chinatown'dan Richmond'a taşındığından hemen sonra, Kwongların bize verdiği bir Noel armağanı. Demek ki otuz yıllık.

Şimdi de Tessa ve Cleo odaya dalıp, hayvanat bahçesine gitmek için hazır olduklarını bağıra çağıra söylüyorlar. Onları Phil götürecektir. Ben de yardım etmek için Ding Ho Çiçek Evine gideceğim.

Annem -dükkânda yapılacak çok iş bulunmasına, büyük teyzenin cenazesinin hemen bir sonraki gün kalkacak olmasına karşın- benden yardım etmemi istemedi, ama Helen Teyzenin o büyük akşam yemeği için hazırlanmak üzere dükkândan erken ayrılacağını da kısaca belirtti. Sonra da bana büyük teyzenin benimle her zaman gurur duyduğunu anımsattı. Bizim ailede 'gurur duymak' sevdiğini söylemeye en yaklaşan sözdür. Ayrıca güzel bir çelenk seçmek için erken gelmemi de önerdi. Şu anda Phil'e, "Saat beş buçukta dönmüş olurum," diyorum.

Tessa da, bir yandan yatağımızın üzerinde zıplarken, "Afrika fillerini görmek istiyorum," diyor. Sonra da parmaklarıyla sayıyor. "Sonra koala ayılarını, sonra bir karınca yiyen, sonra bir kambur balina." Böyle ardarda sıralama huyunu nereden edindiğine şaşıyorum. Phil'den mi acaba? Benden mi ya da televizyondan mı?

"Lütfen de," diye Phil uyarıyor. "Hayvanat bahçesinde balina olduğunu sanmıyorum."

Cleo'ya dönüyorum. Bazen onun, o kendine güvenen kızkardeşinin gölgesinde kalıp çok çekingen olacağından korkuyorum.

Yumuşak bir sesle, "Ya sen neleri görmek istiyorsun?" diye soruyorum. Bir yanıt bulmaya çalışarak, ayaklarına bakıyor.

Sonunda, "Şeyleri," diyor.

Rose Sokağına döndüğümde, çevremdeki her şey suskunlaşıyor. O kızgın öğleden sonrası güneşi ve Çin Mahallesi'nin cumartesi öğleden sonra yiyecek alışverişlerini yapan insanlarla dolu gürültülü kaldırımları yok artık burada. Sokaktaki sesler daha yumuşak ve çarçabuk yok oluyorlar, günışığı da puslu, neredeyse yeşil.

Sokağın sağında Al Fook'un işlettiği eski berber dükkânı duruyor. Müşterilerinin favorilerini düzeltmek için hâlâ elektrikli saç kesme makinesini kullandığını fark ediyorum. Sokağın öbür yanında da, aralarında belirli bir ücret karşılığında Çin'e, atalardan kalma anımlıkları yollayan bir dükkânın da bulunduğu ticarethaneler ve aile şirketleri var. Sokağın ilerisinde de bir falcı dükkânının ön yüzü görünüyor. Camda el yazısıyla yazılmış bir ilan, 'en çok şans getiren numaraların' ve 'yazgıyla ilgili en iyi öğütlerin' orada olduğunu iddia ediyor. Oysa kapıya yapıştırılmış bir başka yazıda da 'kapandı' yazıyor.

Kapının önünden geçerken, sarı bir stor perde hışırdıyor, ansızın ellerini cama yapıştırmış küçük bir kız görünüyor. Yüzünde ciddi bir ifadeyle bana bakıyor. El sallıyorum ona, o da el sallayarak karşılık veriyor. Oraya ait değilmişim gibi bakıyor bana. Ben de aslında kendimi öyle hissediyorum.

Şimdi, çiçekçi dükkânının birkaç adım ötesinde Sam Fook Ticaret Şirketinin önündeyim. İçeride şans getiren tılsımlarla, porseleden, tahtadan yapılmış yüzlerce tanrıyla dolu raflar var. Kendimi bildim bileli buraya Tanrıların Dükkânı demişimdir.

İnsanların Budist cenaze törenleri için satın aldığı, ruh parası, kâğıt takılar, tütsü gibi şeyler de satar.

"Hey Pearl!" Dükkânın sahibi, Bay Hong, içeri girmem için el sallıyor. Onu ilk gördüğümde, onun adının da dükkânın adı gibi Sam Fook olduğunu sanmıştım. Sonradan, Sam Fook'un anlamının eski Kanton dilinde 'üçlü kutsama' demek olduğunu ve aneme göre, daha doğrusu onun Hong-Konglu müşterilerine göre *Sam Fook* demenin insanlara şaka gibi 'üç yordakçı' demek gibi geldiğini öğrendim.

Annem, "Ona adını değiştirmesini, bunun ona çok şans getireceğini söyledim, ama bana zaten işten başını kaşıyacak vakti olmadığını söyledi," demişti.

İçeriye girerken Bay Hong, "Hey Pearl!" diyor, "yarınci cenaze töreni için annene burada birşeyler var. Sen götürürsün, değil mi?"

"Olur." Bana yumuşak bir bohça uzatıyor.

Galiba bu, büyük teyzenin cenazesinin Budist töreniyle kalkacağı anlamına geliyor. Annem birkaç yıl Birinci Çin Baptist Kilisesine gitmişti, ama babamın ölümünden hemen sonra vazgeçti. Her neyse büyük teyzenin tam anlamıyla Budist olduğu söylenemeyecek, salt şans getirici, şanssızlıkları savuşturucu körinanç törenleri gibi şeylerden hiçbir zaman vazgeçtiğini sanmıyorum. Eskiden evine gittiğimde, üzerinde bir Çin tanrısının çerçevesi resmi olan, minyatür bir tapınağa benzeyen mihrabıyla oynardım. Önünde piriç taktidi, içi yanmış tütsü çubuklarıyla dolu bir çanak, onun yanında da bir portakal, Lucky Strike sigaraları ve havayollarının verdiği küçücük bir Johnnie Walker viski şişesinden oluşan sunaklar dururdu. Sanki Çin tarzı bir Noel süslemesi gibiydi.

Şimdi artık çiçekçi dükkânındayım. Üç katlı tuğla bir binanın en alt katı burası. Dükkân tek bir arabanın sığabileceği büyüklükte. Görünümü hem hüzün verici, hem de hiç yabancı değil. Önünde hırsıza karşı paslanmış demirden ağ örgüsü bir kafes, boyası dökmüş kırmızı çerçevesi bir kapısı var. Yekpare camdan bir pencerede İngilizce ve Çince "Ding Ho Çiçekçi Dükkânı" yazıyor. Ama buranın gözden kaçması çok kolay, çünkü biraz içerlek kalıyor ve her zaman bugünkü gibi kapalı ve karanlık bir görünümü var.

Yani annemle Helen Teyzenin seçtiği yer hareketli denecek bir yer değil, ama yine de kötü bir iş yapmamışlar. Bir bakıma şaşılacak bir iş. Bu kadar yıl sonra zamana uymak ya da burayı biraz çekici hale getirmek için hemen hemen hiçbir şey yapmamışlar. Kapıyı açıyorum. Ziller şingirdiyor. Bana her zaman cenaze levazimatçıları anımsatan gardenyaların o keskin kokusuna boğuluyorum hemen. İçerisi loş bir ışıkla aydınlatılmış, kasanın üstünde bir tek floresan lamba asılı ve annem işte tam orada, burnunun üzerine oturtulmuş, ucuz bir yerden alındığı belli okuma gözlükleriyle, tezgâhın üzerinden iyi görebilsin diye bir taburenin üzerine çıkmış duruyor.

Telefonda hızlı bir Çinceyle konuşuyor, içeri girip beklemem için işaret ediyor. Saçları sımsıkı topuz yapılmış. Bir teli bile oynamıyor. Topuzu bugün "at kuyruğu" adını verdiği, yalnız önemli günlerde kullandığı bir postişle gürleştirilmiş.

Amy Tan

MUTFAK TANRISI

Çin ve Amerika birbirinden uzak iki ülke, çok farklı kültürler. Amy Tan, *Mutfak Tanrısı*'nda, Çin'den Amerika'ya göçmüş Çinli bir anne -Winnie- ile onun Amerika'da doğmuş bir Amerikalı olan kızı Pearl'ü romanının eksenine yerleştirmiş, böylece bu iki farklı ve yabancı kültürü yan yana getirmiş. Roman boyunca yabancılığın yalnızca orada kalmadığı, sessiz bir gerilim ve uzlaşmazlık biçiminde Winnie ile Pearl arasındaki ilişkiye de yansıtıldığı görülüyor. Winnie'nin Çin'de kalan geçmişine yabancı olan Pearl, bir anlamda annesine de yabancıdır. Anne ile kız arasındaki gerilimin gevşemesi, buzların çözülmesi ancak Winnie'nin kızına bütün geçmişini ve geçmişten kapalı kapılarının ardında kalmış yaralarını açmasıyla mümkün olabilecektir. Winnie'nin 1920'lerde Şanghay yakınlarında bir adada başlayan, İkinci Dünya Savaşı'nın, daha sonra komünizmin kuruluş yıllarının Çin'inde süren, 1949'da Amerika'ya göç ile sona eren yaşam öyküsü belki de genel olarak Çinli kadınların öyküsü; tek bir kadının çevresinde gelişirken başka kadınları, kuşakları, toplum hayatını ve geleneklerini sınırlarının dışında bırakıyor.

Kapakteki resim: GREGORY MANCHESS

ISBN 978-605-688-8

9 789755 106885